

כמה נושאים

אשטח כאן כמה נושאים ודרישות משלי, בתקווה שחלקם יהיו מקוריים, יצמאו חן ויאמצו להלכה. אלה רק הערות ורעיונות לא מפותחים, ללא פרטים, ללא תקציבים ופירוט אמצעים. ולפעמים, גם התלוננתי על כמה תופעות ברורות תיקון – שלא מתקנות כבר שנים.

בסוף המאמר הוספתי שאלות משוב, שאתרגם בכל ראש חודש לסטטיסטיקה של משאל-עם לא רשמי, אשר תוצאותיו ישלחו כל ראש חודש למרכז מחקר ומידע של הכנסת, על מנת לאפשר גישה אליהם לכל – ובראש וראשונה לחברי הכנסת ושרי הממשלה: דעתך תישמע.

סביבה

התחממות מזג האוויר

לרוב אומרים "התחממות כדור הארץ", גם כאשר מה שמתחמם הוא דווקא האוויר ואינני מבין איך אפשר להנמיך את חום השמש.

מצד שני, די פשוט שלא רק העדרות או תוספת של גזים כאלה ואחרים מקלקלות את שכבות המגן של האטמוספירה, אלא צורות הבנייה העכשוויות מגבירות את החום. בנייה בבטון ובמלט מגבירה את החום (או את הקור) הסביבתי. ציפוי ארץ סופי של מגרשי חנייה גם מגביר את החום תוך הפחתת חלחול מי הנגר. גם ציפוי בניינים בזכוכית מגביר מאוד את החום, כאילו אנחנו יוצרים חממה בעצמנו. אז במקום להיכנס להרפתקאות נוגדות תעשייה ואנרגיה, בואו נבנה מחומרים מפחיתים חום: למשל, בלוקים מאיטונג ומוצרים דומים.

חסכוני ומועיל לבנות בנייני חניונים במקום מגרשי חניונים, במיוחד אם רוצים להוסיף שטחי ספיגה של מי נגר¹.

טוב יהיה גם אם נשתול עצים: עץ חדש לכל חדר בחידוש חוזה השכרה, עץ לכל 10 מטרים בבניה חדשה, עץ לכל פעם שהרכב עובר רישוי שנתי. כי עצים מפחיתים חום וקולטים גזים מזיקים. זו תרופה מועילה לא פחות מאנרגיית השמש או הרוח². שמתם לב בנסיעותיכם, שהחום בסביבה עירונית גבוה בשתי או שלוש מעלות מהחום ליד יערות ואפילו ארבע מעלות ליד פרדסים ירוקי עד? ההבדלים מורגשים לכל רוכב דו גלגלי ולכל מי שנוהג בלילה עם חלון פתוח.

טוב גם אם לא ניצור פקקי תנועה על ידי כינוס שני נתיבים ברחובות לנתיב אחד בכניסה לכיכר: פקק גורם לפליטה מרובה של גזים רעילים וגם חום המנועים העומדים לא בדיוק עוזר. אולי שווה לבדוק בניסוי מדעי מה השפעת פקקי התנועה הקבועים על החום בסביבתו.

¹ נא לא לשכוח בחניונים מקום למשאיות ולאוטובוסים בקומת הקרקע!

² נראה שטורבינות הרוח מזיקות יותר משמועילות, למרות שהן אופנתיות, ואילו השמש והלחות הפטור-וולטאים דורשים גיבוי בלילות ובימים המעוננים.

כלי פלסטיק ושאר מזהמים לא מתכלים

מיד עם בריאת העולם, התורה מורה לאנושות לכבש את הארץ, לרדות בכל בעלי החיים וגם מאפשרת לנו ליהנות מכל הצמחים, לאכלם. ואין לנו אישור לקלקל: להשתמש - כן, לזהם ולהשחית – לא. כל החומרים הטבעיים מתכלים עם הזמן, חוץ מזהב, וכך גם רוב החומרים המהונדסים, כולל מזהמים רבים. אולם קיימים כמה חומרים מלאכותיים שאינם מתכלים – ומוטב לאסור את השימוש בהם. נכון, פלסטיק למשל שימושי מאוד בכל מני תחומים, וגם זול יחסית להפיקו, אבל נראה שאינו מתכלה גם אחרי אלף שנים: מוטב לאסור כל שימוש בו, למשל, אלא אם בכוונתנו למנוע חלחול מים למאגרי התהום.

תרבות ישראלית

אמת ושקר

אנחנו כולנו התרגלנו לדבר אמת בלבד: ברדיו שומעים "כתבות" ובעיתונים קוראים "מאמרים". אבל תמיד אלה דברי אמת.

אנחנו קונים תכשיר שמחירו 24 שקל מובלטים, אך למעשה תמיד משלמים עוד 90 אגורות קטנות – זאת אומרת, משלמים 25 שקל.

זקנות צנועות לובשות פאות יפות יותר ומפתות יותר משערן בנערותן. המקפידות מוסיפות חצי כיסוי חניני קטן, בשם הצניעות. ולכולן שפתון אדום בוהק צנוע.

שיער חלק וגלי על הקרקפת נחשב לא צנוע, לפחות אצל נשים. שיער פנים מקורזל על הלסת אפשר ללטף בשעת ריכוז קדוש: זה בסדר גמור. וברור שסימן של דתיות טובה הוא ללטף ולסלסל ללא הרף את פיאות השיער.

קול באישה ערווה... קול גבר טנור, הממייס כליות וללבות הוא כולו תענוג לאוזן.

בבית הכנסת כל ערב שבת, אנחנו "לומדים" באדיקות "במה מדליקים ובמה לא מדליקים". אבל במציאות, רובנו משתמשים בפתיל כותנה ובתערובת סטארין ופרפין (כלומר: בנרות מוצקות), ואחרים באלכוהול. מה בדיוק ערך "לימוד" זה, שבכלל נאמר במהירות שיא?

בחדשות מדברים על הכל... לפחות על כל מה שמעניין את העורך ואת המגיש. שאר הידיעות – לפח³. כמובן שהכל אובייקטיבי, אמנם בליווי שמות תואר ובסייגים נבחרים היטב. אבל, מי שם לב?

בערב שבת, "לכו נרננה" כל כך עייף וגורר רגלים... איפה הריקוד והצהלה של מניין הצעירים?

³ כאשר כתבתי תוכנה עבור סוכנות אי.פי., ראיתי.

מוכרים דג קפוא – סליחה, 80% דג ועוד 20% קרח במחיר דג. כנראה כדי לטפח את רמת אמון הציבור!

עוטפים את החסה ואת הפטרוזיליה בשקיות צפולן או ניילון מודפסים, "אולי" כדי שלא נדע מה מידת הטרייות של הירק? או "אולי" כדי להוסיף חומרים לא מתכלים לערימות החומרים המזהמים? אבל מצד שני, צריך לשלם 10 אגורות על השקית בקופה. ה"חדש" והיקר הוא הטוב, כלומר, אריזה חדשה היא סיבה נכונה לעליית מחיר המוצר. מעבר למחשוב, חיסכון בניירת וביטול משרות פקידים מהווים סיבה נכונה להעלות עמלה. נו?!

צדק תרדוף

בכיתה המתקדמת של האולפן בו למדתי עברית אחרי העלייה, נתנו לנו לקרוא סיפור על פלמ"חניקים (למה הם היו רק אשכנזים?), שהלכו לפרדס של מושב שכן (של תימנים או של יוצאי יהדות המזרח בלבד) לקטוף כמה תפוזים ועל הדרך גם "סחבו" תרנגולות מהלול. ציזבט? לימדו אותנו ישראליות מעשית...

לצערי ברור שרובנו משתדלים לנצל כמה שיותר את מה ואת מי שאפשר; ושהעניינים, פחותי הערך והמוכשלים יחנקו – אבל בלי להרעיש, בבקשה. פעם קראו למדינת ישראל "מדינה של דיסקט אחד": כל אחד העתיק, בלי לבקש רשות כמובן, משחקי מחשב ותוכניות. כולם יודעים שתקציב רכש העפרונות גדל פלאים בתחילת שנת הלימודים – מי בכלל משתמש בעפרונות במשרדים היום? הפרדסנים יודעים שכרבע יכול הפירות נקטף על ידי אנשים הגונים⁴ ששוכחים לבקש רשות ובעיקר שוכחים לשלם בעבור מה שקטפו ומה שהזיקו. מקובל בארץ לבקש תמיד הוזה, הנחה, "בינינו? רק הפעם...?". מובן מאליו שבסופר או במכולת המחירים יודעים רק לעלות; וכך גם מחירי השרותים והדברים הבסיסיים ביותר, אפילו חשמל ומים. גם מחיר הגז לא ירד גם כאשר יש לנו עודף גז למכור למדינות זרות.

משום מה, כל אלה הם מעשים של אנשים שיש להם את היכולות להתנהג אחרת: כל פקיד יכול לרכוש עפרונות בחנות, בעל מכונית יכול להגיע לשוק⁵, מי שקונה דבר מה דרך המרשתת יכול גם לשלם בעבור תוכנה לא גנובה, וכדומה.

התוצאה היחידה של כל מעשי הגזל והתרמית הקטנים האלה יכולה להיות רק אינפלציה נוראה תוך גרימת צער "לא בכוונה", "לא אישי נגדך", ובהמשך התמוטטות המשק והמדינה. ההוכחה לטענתי נמצאת קרוב מעבר לגבול, בכל כיוון שנסתכל. כמובן, אז כולם יהיו עניים – אבל בינתיים, כמה נהנינו!

⁴ והם לפעמים ממלאים שק גם לבני המשפחה ולשכנים. בעלו הם נקראים אנשים "נורמטיביים", בעברית - אפילו "בני טובים".

⁵ מי שאין לו מכונית לא יגיע לעולם לפרדס לקטוף בעצמו.

אני, לא רוצה באלה: התפיסה לפיה צריך לנצל, זרה לי; חוסר צדק דוחה אותי; התפיסה לפיה מספיק להיראות יוצא לידי חובה, שנואה עלי; שלטון החוק יכול להביא רק סבל לרוב האנשים; סיסמאות ורודות ופסוקים תלושים מאותנים בעבורי "סכנה" כל פעם מחדש⁶; תפיסות עולם שאוסרות ערעור ושאלות דוחות אותי באחת; קידוש הפרט ותענוגיו זר ליהדות ולאֶרץ ישראל, ולי בתוכן: הכלל בעיני חשוב הרבה יותר מהפרט ובעיני עדיף לתת לכולם להרוויח בצורה הוגנת. בכלל, נראה לי שאם לא יהיה טוב, מרווח⁷ ושמח לסביבתי, לא יהיה טוב גם לי.

איך אגיד? אני קצת חושש מהעתיד, למרות המאמצים הכבירים של הרבה אנשים פשוטים, מוסריים, כנים ותמימים – ומבחינתי הם יפים ו"מקובלים". מה אתה? האם מקומך בין העצלניים הבינוניים, "הנורמטיביים" לכאורה? או התמקמת בין הפעילים "החריגים", שהם למעשה רוב היושבים בציון ובזכותם האופטימיות תשתלם?

פיקוח ומשילות

המדינה בתחילתה היתה סוציאליסטית – זאת אומרת, היתה למעשה פקידותית וריכוזית. פקידים תכננו אותה ושלטו בה ונראה ששלב התפתחותי זה היה נחוץ בשלבי יסוד המדינה. וכך היום נשארנו עם מועצות לגידול כל דבר⁸ ולשכות מקצועיות⁹. הקמנו אפילו הסתדרות עובדים, שאינה עוזרת לעובדים "הלא נכונים", וגם אינה מגינה על העובדים מפני "הזאב הגדול" – הוא בעלי השררה והממון הטורפים להנאתם פועלים פשוטים נבערים כל בוקר – אך כן מנפחת את הפקידות, משלמת משכורות שמנות לבעלי תפקידים בה ומזיקה לכלכלה לא מעט בהנהגת ועדים שיכורי כוח, שגררו כבר פעמיים את המשק לאינפלציה והם לחלוטין חסרי אחריות לאומית... כל כך רווחי הדבר הזה לבעלי השליטה בהסתדרות, עד שקמו עוד הסתדרויות כדוגמתה, למרות שיש פחות ופחות עובדי כפיים שכירים ולמרות שכולם מתלוננים על הבירוקרטיה¹⁰. כל כך רווחי עסק זה, עד שכל הסתדרות הפכה בעליהם של מפעלים, מוסדות פיננסים ונכסים מניבים בנוסף לארגוני עזרה רפואית.

למען בריאות החברה שלנו, שהפכה תחרותית ויוזמת, צריך להוציא אל מחוץ לחוק את כל ההסתדרויות, כל המועצות המקצועיות וכל האיגודים המקצועיים. במקביל, צריך להפוך את הנהלות כל הארגונים האלה לחברות בעלות מניות הנסחרות בציבור¹¹, כדי שיוכלו להמשיך ולנהל את נכסיהן בצורה הוגנת ושקופה, על פי תנאי השוק. וכן, ועדי העובדים מפעלים עשויים לעזור – לפעמים.

⁶ ובכלל זה, גם פרסומות החוזרות שוב ושוב.

⁷ רווחה בריאותית: חיסונים כרפואת מונעת ותרופות כרפואה מתקנת; רווחה כלכלית: פער סביר של פי 10 בין שכר הבכירים לשכר העניים ביותר ואפשרות לרכוש בית תוך 15 שנים לכל היותר; רווחה לימודית: ריבוי מגמות חינוך – וכולן מכבדות; רווחה רגשית: נאמנות וזוגיות מהנה לכולם; רווחה משפטית: דין שווה לכולם ואין פושע עד שיוכח אשמתו על ידי עובדות; רווחה בטחונית: כולל מדמי חסות והאשמות כלליות; רווחה פוליטית: אפשרות להביע דעה בפומבי ולהישמע; רווחה מדינית: הפסקת חרמות; רווחה דתית: 70 פנים לתורה, וכולן "מקובלות" בעיני ה'.

⁸ שרוב תפקידן הוא להגביל יזמות, לחנוק תחרות ולנפח מחירים.

⁹ שלצד השתלמויות מקצועיות מבורכות ותוספת מבחנים לרוב, דואגות לאחידות מחשבתית ולא כל כך לפיתוח ביקורת מקצועית ולחשיבה מקורית.

¹⁰ שם לועזי לפקידות מכבידה ומיותרת מעיקרה.

¹¹ ולא אגודות אות'מניות פטורות מחובת שקיפות ודיווח!

כוח אדם

זהו צרוף מילים מגעיל: עובד אינו "כוח" ואינו "משאב". הוא "סגל", לא פחות. נהג ושלווה מנהלים על כל עובד בפועל – ועדיף שהפועל יהיה עובד זר... משהו לא בריא כאן. גם המחיר המשולם בעבור כל עודף הניהול אינו נכון.

היתה מגפה

זה לא היה מזמן ואז התרחקנו אחד מהשני לפחות 2 מטר (באמת? אם היה מטר אחד, זה היה מוגזם), הצטרקנו לקבוע תור מראש כדי שלא יהיו המון אנשים במקום אחד, ועוד שיטות הגנה נכונות כדי להגביל את התפשטות המגפה. וזה הצליח למרות המקטרגים!

בינתיים, המגפה עצרה, גם אם "שכחנו" להודות על הפסקתה ועל ההצלה שלנו. אבל התור לפקידה? כדי לקנות בול בדואר אני צריך לקבוע תור יומיים מראש, בשעה לא נוחה לי בעליל – כי המכתב דחוף כמובן¹².

איזה מזל שיש במדינה משרתי ציבור שמוכנים לקבל קהל מדי פעם! אני מציע להעלות את שכרם בגלל הלחץ ועומס המאמץ. אבל בו בזמן לקנוס כל פקיד ופקידה שמנצל את זמנו הפנוי כדי לנהל שיחות לא קשורות למשימותיו או לרווחת לקוחותיו: החרמת הטלפון הנייד של אותו עובד למשך שבוע על כל שיחה שלא לעניין עבודתו.

ערלות לב?

עוד באותו עניין של תור למוסד כלשהו. השבוע רציתי להודיע למוסד לביטוח לאומי על שינוי חשבון הבנק. לא ניתן לי לגשת לפקידים: בכניסה לבניין עמד שומר שדרש לדעת אם הזמנתי תור מראש (לא הזמנתי).

כעבור חצי שעה, ראיתי חסרת דיור בחנות קרובה – דיירת רחוב, כפי שאומרים – וחשבתי שהאשה הזאת אינה יכולה לעולם לבקש ולקבל עזרה מהמוסד לביטוח הלאומי: אין לה טלפון נייד (כך סיפר לי המוכרת שהכירה אותה) וגם אם מצאה כזה, אין לה כל יכולת להטעין אותו או לשלם את כל התשלומים הכרוכים באחזקתו ובהפעלתו. במילים אחרות, נוהלי הקורונה היום, אחרי שהמגפה פגה, גורמים להרג איטי של הזקוקים ביותר לעזרה. חשבו היטב לפני להתקומם על המשפט הקודם, בבקשה. יתכן ואין כוונה רעה בלב קובעי הנהלים, אך חוסר מודעות לשלל הזדמנויות המקרים בוודאי קיימת: חובה להיזהר מאוד בקביעת נהלים וחוקים.

פעם היתה גישה חופשית למשרדים; פעם, לפני מגפת הקורונה. היום, הפקידים מוגנים מפני האזרחים הזקוקים להם... נכון שהזמני נוטה להפוך לקבוע, אולם כדאי לנסות לחשוב על כל מקרה קיצון אפשרי לפני שימור מצב חירום כמצב שגרה.

חצי נס

בהרבה חברות קיים פתגם מהסוג "אין חצי לידה" – ונכון לחלוטין לגבי לידה גופנית. באותה מידה, זו טעות מוחלטת לגבי רעיונות, תפיסות עולם או חינוך: אלה לוקחים זמן

¹² והוא בכלל יגיע בעוד 3 שבועות, כנראה אחרי האירוע הקובע.

ארוך עד להבשלה - כולנו מכירים את הצורך בהתפתחות טבעית של רעיון לאורך חיי אדם, כמו גם לאורך חיי עם וחיי אומה. כך ברור שהדמוקרטיה, למשל, התפתחה אצל הגוים לאורך כמה מאות שנים¹³ – ולא באותו קצב בכל מקום או בכל עם.

כאשר השינוי מתבצע בבת אחת, מדובר במהפכה, וזו תמיד גוררת אלימות ומוות, לפעמים אפילו כישלון הרעיון¹⁴.

בני ישראל יצאו ממצרים, אולם רק שניים מתוך כל העם נכנסו לארץ כנען. אנחנו חוגגים את חג הפסח, שאם מתחשבים במטרתה (כניסה לארץ המובטחת), היה רק "חצי נס". גם בתי המקדש לעולם לא ירדו משמיים, אלא תמיד נבנו על ידי עבודה קשה ומדויקת.

באותו אופן, מי שנמצא בארץ יצא מהגלות... אבל לפעמים לא ממש הגיע לארץ ועדיין מרגיש שהוא בגולה, אפילו אם נולד בארץ! כי "חצי הנס" של סיום הגלויות לא נחשב אצלו. להבנתי, אין הגיון אצל מי שחוגג סדר פסח אחד אך מסרב לחגוג יום העצמאות, לדבר עברית ולשרת – בין בצבא, בין בשרות אזרחי לאורך התקופה הקבועה בחוק¹⁵.

בחיי רעיון, בחיי תפיסות עולם, בחיי עם ובחיי אומה, כן קיים "חצי נס". מדינת ישראל של היום¹⁶, היא בדיוק "חצי נס" ועלינו לעמול לשפר ולקיים אותה. גם אין סיבה לקוות שבהתגלות המשיח, פתאום בית המקדש יבנה בין העננים ופתאום ינחת בהר המוריה בליווי מופע אור-קולי של ברקים, תופים וחצוצרות: תפיסה זו נוגדת את היהדות ואת הטבע – עלינו להתאמץ ולא לטפח עצלות.

קיימות

אחרי ההתאוששות מהמחסורים שגרמה מלחמת העולם השנייה, אין מרגישים מחסור חומרי במדינות המפותחות, וישראל בתוכן. מדינות אחרות סובלות ממחסור בכל תחום כמעט, עד כדי יישור מסמרים חלודים ושימוש חוזר בהם, עד הפיכת עלי תה משומשים לדשן כעבור תקופת תסיסה, עד אגירה של שקיות נייר לשימוש בפעם הבא, וכדומה שיטות מחזור וקיימות: הטבע הוא לנו לנצלו, אך ממש לא עד כלות כל משאב בו – לכן מוטב לנהוג איפוק בצריכה.

- אין צורך לעטוף כל שקית חלב או כל אריזת דגים בעוד שקית בקופה.
- לא יהיו רכבים עם מנוע דיזל או דלק לכל סוגי הרכבים עד שנת 3345 (בעוד 10 שנים). על כן, יש למתוח קווי חשמל לכל מקום ולמקם תחנות מילוי מהיר של מצברים בכל מקום עבודה.
- לא יהיו מנועי גז לכל סוגי הרכבים עד 3355 (עוד 20 שנים), כולל טורבינות.

¹³ כתבתי ב"יציאות ותמורות" שהתפתחות הדמוקרטיה בעם ישראל ארכה כמעט אלף שנים: מאברהם אבינו ועד לתחילת המלוכה לפחות. אחרי חורבן בית המקדש השני, המושג התעדן עוד אצל התנאים, ושוב בשלוש המאות האחרונות.

¹⁴ למשל אימוץ "שבוע" בן עשרה ימים בהתאם להנחלת תפיסת העולם העשורנית. ראו הסבר למקרה אחד כזה במאמר "השלמות היסטוריות קטנות".

¹⁵ אך לא פחות משנה שלמה, בוודאי כל עוד מדינת ישראל מכותרת אויבים.

¹⁶ בכלל, גם רעיון הציונות.

- לא ישתמשו באריזות או בשקיות פלסטיק עד 3340 (עוד 5 שנים). אם תמצא דרך למחזר פלסטיק עד אז, אפשר להמשיך להשתמש בהן.
- יש לשקול היטב המשך השימוש במנועי דיזל, דלק או גז בתעשייה: עדיף להשתמש כמה שיותר בהפקת אנרגיה נקיה – כולל ויתכן בעיקר אנרגיה גרעינית. ברור שמחוללי חשמל חרום (גיבוי הרשת הארצית) לא יכללו בשיטה זו.

כל אלה נכונים ורצויים, אבל הנה מקרה אמיתי: בשם מדיניות קיימות ירוקה, עיריית פריס אסרה על שימוש ברכבים (כולל אוטובוסים) בתחומה. כתוצאה מכך, הרחבות עיר הבירה של צרפת ריקים – רק רכבת תחתית פועלת, או אופניים, האוויר נקי ואין זיהום... ורוב החנויות נסגרו, כי אין משאיות חשמליות להביא הספקה טריה. רוב המסחר עבר לפרברים. קיימות? מוטב לחשוב היטב לפני להחליט!

קבורת ארץ ישראל

שדות הקבורה אין סופיים ומדכאים. קירות קבורה מתמוטטים ברעידת אדמה ועצמות הנפטרים מתפזרים או נשטפים לעיני כל¹⁷. מנהרות ומערות קבורה יותר קשים על המשפחות משדות הקבורה.

מבחינתי, "קבורת ארץ ישראל", כדוגמת מה שהיה נהוג בתקופת בית שני, היא הפתרון. כלומר: אטמן עם מעט אדמה על מדף במבנה משפחתי ובתום שנת האבל הראשונה, ילקטו את עצמותי לתוך קופסת עץ או לתוך שק¹⁸ ואקבר "עם אבותי" בקבר המשפחתי, בבור החפור תחת המדף. כך גם אשתי, בני ונשותיהם, עד לסוף דורותינו. מה שיזכיר אותי לדורות יהיה רק ה"נפש" – שלט קטן עם השם והתאריכים, על הקופסה, בתוך השק או על מדף עליון במבנה המשפחתי מעל לבור הקבורה.

למשפחתנו עץ שושלת החוזר אחורה חמש מאות שנה: ראוי יהיה להחזיק במבנה הקבורה המשפחתי עותק של הספרים ולהוסיף פיסקה אחת לכל נפטר, שיכתב במהלך השבעה. זה עדיף על ציטוט פסוקים מרגשים אמנם, אך לרוב ללא אישיות אמיתית על פני מצבת אבן בקבורת שדה.

תן מספר

הורי נתנו לי שם. בנערותי, חברי נתנו לי כינוי.

בישראל, ברור שנתנו לי מספר זהות, מספר אישי בצבא, מספר דרכון שונה מהקודמים, מספר חשבון בנק (או יותר, אם אעבוד עם כמה בנקים), מספר בחברת החשמל ומספר אחר בחברת הגז, מספר בטאבו, מספר רישיון נהיגה ומספר אחר לרישיון נשק, ועוד מספר בתור לקופת חולים או לדואר. ברור שכל חברת ביטוח מעניקה בעבורי כמה מספרי פוליסות שונות ומנפיקה "קוד אימות" מספרי כדי להיווכח שהמספר הקודם שהוקלד הוא נכון... אפילו עומדת מכונה מיוחדת כדי להנפיק לי מספר בתור למעדניה בסופר. ואני רק איש בודד אחד. איזה יופי!

¹⁷ ואז מלקטים את העצמות לבור משותף, כי מי יודע?

¹⁸ טלית אולי?

ברור שיותר מדי אנשים אינם סומכים על אחרים, על המדינה ועל מנגנוניה – ומתוך כך משתדלים בכל מעודם להכשיל את מעשיהם. איני מבין זאת אבל אני חש בזאת ובוש. ברור שקיימת במדינה בעיה גדולה מאוד של אמון בזולת ומתוך כך ב"גדולים" וב"שלטון" על שליחיו ושלוחותיו – בגלל זה אנחנו סובלים חמש כשרויות שונות, ארבעה משרדי חינוך שונים, סרבנות חיסונים ועוד פינוקים דומים - כי ברור לכל ש"הם" תמיד רוצים רק להכשיל ולנצל אותנו.

גם ברור שנמצאים אנשים שמעוניינים לדכא את רוחנו אגב הצגת שקרים, לכאורה לצרכי תעמולה לעומתית לטובת המדינה ולאזרחיה, או לטובת גיבוב אחר של מילים נשגבות אך עם מאפיינים הפוכים ממשמעותם.

סיפור ישן

בילדותי הורי ביקרו אצל ידידם, אז כבר פרופ' בגמלאות ה. ברוך¹⁹, הפסיכיאטר הראשי של פריס לפני מלחמת העולם השנייה, ובאחת הפעמים שהתלוויתי אליהם, הוא סיפר סיפור נורא.

כאשר היה רק מתמחה מתחיל באחד מבתי החולים הפסיכיאטריים בפריס, פרץ שם מרד: המשוגעים החלו להקים מתרסים בעזרת מיטותיהם והארוניות, מנעו מהמטפלים לצאת או להיכנס והתנהגו באלימות רבה. שלחו משטרה להשליט סדר ושקט, וזו נכשלה. שלחו צבא... התוצאה היתה מטפל ולפחות שני חולים²⁰ הרוגים, גם איני זוכר כמה פצועים, והרס רב בבית החולים, כולל שריפת כמה אולמות שינה.

רק אז ניסו להבין מה קרה ועל מה המהומה: הנהלת המוסד ומפקדי המשטרה שלחו את המתמחה הצעיר ביותר, עדיף יהודי כמו בן²¹, להידבר עם המורדים: שלחו את מי שהפך בהמשך לפרופסור ולמנהל הראשי של שרותי הפסיכיאטריה בעיר הבירה של צרפת ואחרי צאתו לגמלאות, מֶכָּר של אבי – אותו ד"ר ברוך הצעיר. והסיפור כך היה: מטפל מסוים לקח סיגריה אחת מתוך חפיסה השייכת לאחד החוסים, בלי לבקש את הסכמתו של זה – הרי אין למשוגע שכל, הוא לא ישים לב, ולמי אכפת בכלל, סיגריה אחת בסך הכל?! אך "הפסיכי" הזה כן שם לב וביקש מהמטפל להחזיר לו סיגריה... המטפל לא התייחס והפנה את גבו. למחרת החל המרד. אחרי "הטיפול" הצבאי, אותו רופא פסיכיאטר מתמחה- מתחיל הצליח לחייב את המטפל להחזיר חפיסת סיגריות דומה ולהתנצל פומבית לפני החולה. בהתחלה המטפל התעקש וסירב שוב ושוב, אך לבסוף אולץ: רק אז השקט חזר למוסד ואפשר היה לתקן, להחליף ציוד ולסדר²².

הסיגריה הבודדה היתה לחולים סמל לרמת המוסר של הסגל באותו מוסד: רמה ירודה של שלילת כבוד מאנשים פחותי ערך בעיני המורמים מעם והבכירים, בעיני

¹⁹ Prof. Henri Baruk

²⁰ איני זוכר בבטחון את המספרים.

²¹ אמרו שלא נורא אם יהודי יפגע.

²² כלומר, גם סליחה, גם תיקון ופיצוי (חפיסה שלמה תמורת סיגריה אחת). היה קשה לגויים להסכים לפתרון הזה, עד שהפנימו מה המחיר של דרך אחרת: הרס ומרד קטלני.

ה"נורמטיבים". כעבור שנים, פרופסר ברוך המציא את המבחן "צדק"²³ בעקבות תקרית זו, לבדיקה בטרם העסקה של רמת המוסר והצדק של המועמדים למשרות בכירות.

למיטב ידיעתי מבחן זה או דומה לו חסר בארץ בכלל, במסגרות מקצועיות ובשרות הציבורי על אגפיו בפרט. בין השאר, הייתי נהנה לשמוע שהסיפור הפלמ"חי ההוא לא ילמד עוד באולפנים – ואם כן, יהיה מלווה בהסברים ובהוכחה שרמת המוסר בארץ השתפרה ואין מקבלים עוד גזל²⁴, רמאות והתעמרות, אפילו לא "בצחוק" או "סתם".

אנרגיה

יצור אנרגיה בישראל אולי לא בזבזני – אך רווחי מאוד לאנשים הנכונים.

על מה הוויכוח?

במדינת ישראל הציר "שמאל-מרכז-ימין" כבר אינו ממשי, שנות דור הוא אפילו כבר לא נכון במדינות "המערב"²⁵. נמצאים אנשים שהם "ימין בטחוני" אבל בו בזמן "שמאל חברתי", כדי שיהיה ברור לכולם. גם הציר "חרדים-דתיים-מסורתיים-חילונים" אינו נכון בשנים האחרונות בישראל: הוא נשאר נכון רק במדינות מונהגות מנגנון דתי. מילים אלה הם יותר העמדת פנים מקובעת והבעת דעות קדומות אופנתיות המאפשרות גינוי כוללני בלבד.

שני צירים כן נכונים אצלנו: ציר "שליט/ביריון/מקובל כנגד נתין" מצד אחד, וציר "מקדמים חברה יהודית כנגד לעומתיים לישראל/ליהדות" מצד שני. לא חייבת להיות חפיפה בין שני הצירים, אבל נראה שאלה צירי העמדות והכוחות העיקריים הפועלים כרגע במדינתנו. הס מלהשתמש בביטויים אלה.

משוב או שאלות למשאל-עם לא רשמי

אם דברי נראים לך, וגם אם לאו, כאזרח (או אזרחית) וריבון במדינתך שברצונך להשפיע, טוב לענות לשאלון משאל-העם הלא רשמי להלן. נא להעתיק את השאלות לקובץ word קטן, למחוק את התשובות המיותרות ובכך לסמן את תשובתך האישית ולשלוח לכתובת הדוא"ל kirtsonenu@walla.co.il לשם חישוב סטטיסטי בראש חודש, אשר ישלח למרכז מחקר ומידע של כנסת ישראל במטרה לאפשר גישה אליו לכלל.

השאלות מבקשות להתייחס למדינת ישראל של חלומותיך ותקוותיך, ממש **לא** של אילוצים או של מציאות! רצוי לענות לפי רצונך לתיקון העתיד, ללא התחשבות בעמדה מפלגתית או דתית, או בהשפעת כלי תקשורת או כל מי שמנסים להשפיע עליך.

שאלון משאל-עם 25

25-1	האם המדינה צריכה להתנצל על הגזענות של תחילת קיומה ?	כן	לא	דלג
------	---	----	----	-----

²³ כך נקרא בצרפת (tsedek), מילה בעברית!

²⁴ הנה, שמענו לא מזמן את סיפור הווסט הקרמי יקר שנגנב על ידי "בן טובים" ממשפחה מיוחסת, בזמן מלחמה. כנראה שעוד לא השתנה דבר אצל בני "העליטות" בעיניהם.

²⁵ הוא נותר נכון במדינות טוטליטריות לשם ניגוח כל התנגדות.

25-2	האם המדינה צריכה להתנצל על גניבת הילדים של "הגזעים הנחותים" בתחילת קיומה ?	כן	לא	דלג
25-3	האם לבטל את חובת ההשתייכות ללשכות מקצועיות ?	כן	לא	דלג
25-4	האם לבטל את המועצות המקצועיות/המגזריות/של ענף כלשהו ?	כן	לא	דלג
25-5	האם לבטל החובה לזמן תור מראש דרך הנייד/המחשב ?	כן	לא	דלג
25-6	האם להתחיל את תהליך הקמת בית המקדש על ידי פינוי הפסולת מהר הבית כדי להתחיל להשלים את "חצי הנס" ?	כן	לא	דלג
25-7	האם מותר לבחור לקבור את מתי משפחתנו קבורת "ארץ ישראל" ?	כן	לא	דלג
25-8	האם לאחד את כל רשויות המסים הממשלתיים לרשות יחידה בלבד ?	כן	לא	דלג
25-9	האם לבטל פטור ממס לקבוצות לחץ נבחרות ?	כן	לא	דלג
25-10	האם לבטל כל פיקוח על המחירים ולתת לשוק להחליט ?	כן	לא	דלג
25-11	האם לבטל את "חוק השליש" ?	כן	לא	דלג
25-12	האם מותר לאנוס עובד לשבות ?	כן	לא	דלג
25-13	האם לקבוע שאם מחיר מוצר או שירות אינו יודע לרדת במהלך 20 שנה, אזי אסור לו לעלות ?	כן	לא	דלג
25-14	האם לאמץ קבורת 'ארץ ישראל' במקום 'קבורת שדה' ?	כן	לא	דלג